

УДК 002.2:311

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОМОВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДРУКОВАНОЮ КНИЖКОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ: АНАЛІТИКО-СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА

Є. М. Палига, Л. П. Стеців, П. П. Лазановський

*Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна*

Розглянуто процес формування українськомовного інформаційного простору України друкованою книжковою продукцією в 1991–2019 роках і аналітично його оцінено. Зроблено висновки щодо суті, змісту, засобів формування інформаційного простору держави. Запропоновано надавати оцінку стану українськомовного інформаційного простору держави з урахуванням впливу друкованих видань (книжок, журналів, газет, інших видів видавничої продукції) за допомогою розрахунку низки спеціальних індексних коефіцієнтів, за значеннями яких надалі рекомендовано визначати інтегральний оцінковий показник. Установлено, що за показником випуску українськомовних назв видань у досліджуваному періоді інформаційний простір держави формувався наростальними темпами, а за їхніми накладками — навпаки: вкрай нерівномірно і надто низьким упродовж усіх років був випуск українськомовної друкованої книжкової продукції у розрахунку на одного жителя країни. Окреслено найбільш вагомі заходи для зміцнення українськомовного інформаційного простору держави в теперішніх кризових умовах функціонування видавничих організаційних структур із книжковою спеціалізацією.

Ключові слова: *українськомовний інформаційний простір держави, книжкова продукція, індексні показники, аналітико-статистична оцінка.*

Постановка проблеми. Інформаційний простір держави — це, окрім численних його функцій (комунікаційної, інформаційної, соціокультурної, політико-правової та ін.), насамперед питання захисту її національних інтересів і державної мови. Сьогоднішнє достатньо непросте військово-політичне становище України, на думку всього прогресивного політикуму, зумовлене і відсутністю чіткого курсу у формуванні її інформаційного простору на суто національних засадничих умовах. Ефективність функціонування українськомовного інформаційного простору найперше залежить від двох його головних ланок: масштабів застосування в ньому державної української мови, безперечно з урахуванням фактору багатонаціональності українського суспільства, та засобів наповнення його інформацією, серед яких вагоме місце посідає друкована продукція. Проблеми, які тепер має Україна в мовному питанні, особливо загострилися в період її незалежності (хоча накопичувалися й до 1991 року) та входять до блоку найбільш складно розв'язуваних у національному інформаційному просторі, що, зокрема, ще в тому самому

1991 році спричинило потребу в розробленні проекту Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», який лише у 2019 році набув чинності повноцінного закону [1]. Однозначно, що своєрідною проблемою в здобутті якісної характеристики стану українськомовного інформаційного простору держави нині є також відсутність комплексних системних методик для цього. Книжкова палата України імені Івана Федорова публікує щорічні статистичні дані щодо книговидавничої діяльності в Україні у своєму «Віснику», об'єднуючи їх у певні блоки, супроводжуючи якісними коментарями, але щоб отримати оцінку стану українськомовного інформаційного простору та формувати його українськомовною книжковою продукцією зокрема, на думку авторів, варто мати окрему досконалу методику. Практичне використання результатів досліджень за її допомогою дасть змогу розробляти в Україні дієві заходи для зміцнення її інформаційного простору з максимальним урахуванням національних інтересів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ґрунтовне опрацювання наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних фахівців із питань інформаційного простору дає змогу зробити декілька важливих висновків. По-перше, їхня значна кількість розкриває базові складові інформаційного простору як категорії: суть та зміст, методи формування, управління, захисту, розвитку тощо. Так, питання поняттєво-категоріального апарату достатньо якісно висвітлені в наукових працях В. Гребенникова [2], М. Кастельса та П. Хіманена [3], Н. Литвин [4], Ф. Вебстера [5], Л. Франка та Т. Гітвонена [6], М. Яковенка [7] й інших, а також у «Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» [8]. Нинішня висока інформатизація світового та національного інформаційного простору спонукала фахівців до впровадження наукових досліджень у напрямі використання інформаційно-комунікаційних технологій у його функціонуванні та захисту інформації, адаптації вітчизняного інформаційного простору до загальносвітового, чому присвятили свої публікації А. Добровольська [9], Є. Нім [10], Т. Олавсруд [11] та ін. Значна частина наукових досліджень стосується використання та захисту української мови в інформаційному просторі держави, авторство яких належить М. Бугайські [12], В. Іваненку [13], І. Нікітіній [14], Н. Осадчій [15], О. Куць та В. Заблоцькому [16] й іншим науковцям.

Аналізуючи публікації з проблем формування інформаційного простору (зокрема й українськомовного) видавничими продуктами, зазначимо, що більшість авторів схиляється до розгляду його формування у контексті засобів масової інформації (ЗМІ), соціальних та інтернет-комунікацій, і лише деякі розглядають роль у цьому процесі книжкової продукції, зокрема, з цього погляду інформаційний простір вивчають такі науковці, як О. Афонін [17], В. Владімірська [18], Р. Гутря [19], Ю. Половинчак [20], О. Скібан [21] та інші.

Резюмуючи аналіз наукових досліджень і віддаючи належне сьгоднішнім напрацюванням у цій проблематиці, водночас зауважимо недостатнє висвітлення питань формування сучасного інформаційного простору українськомовною книжковою продукцією, а саме в ракурсі здобуття якісної його статистично-аналітичної оцінки, що й становить основу для формулювання мети статті.

Мета статті — аналіз процесу формування українськомовного інформаційного простору друкованою книжковою продукцією та оцінка його темпів за період незалежності України на основі визначення низки індексних і інтегрального показників, які встановили автори.

Виклад основного матеріалу дослідження. Від становлення України як самостійної незалежної держави й донині науковці, політики, менеджери різних управлінських рівнів дискутують щодо місця і ролі української мови в її інформаційному просторі. Вони особливо акцентують українськомовну книжкову продукцію (книжки і брошури) як найбільш інформаційно місткий вид серед друкованих продуктів узагалі та зміцнення її позицій на видавничому ринку через законодавчі пропозиції (акти) стосовно зобов'язання видавців продукувати не менше ніж половину усіх назв книжок українською мовою в межах кожного року [1]. Відповідно до рис., цю умову видавничі структури держави почали реалізовувати уже від 1997 року, а надалі в певні роки частка назв українськомовних книжок сягала навіть понад 70 % загального їхнього випуску. Тобто така динаміка свідчить про те, що інформаційний простір держави наповнюють українськомовні книжкові видання не стільки через законодавчі акти, як радше за законом ринку («попит формує пропозицію»), хоча не можна цілком відхилити і вплив низки прийнятих у 1991–2019 роках законодавчих документів на підтримку видавничої справи (всі вони повністю викладені на сайтах різних державних та адміністративних органів). На нашу думку, у процесі формування інформаційного простору держави назвами і накладками українськомовних книжкових видань за роки її незалежності доцільно виокремити три основні періоди, яким можна надати такі характеристики (рис.):

- період стрімкого насичення інформаційного простору (1991–2000 роки);
- період нестабільного наповнення інформаційного простору (2001–2014 роки);
- період стійкого наповнення інформаційного простору (2015–2019 роки).

Наповнення інформаційного простору назвами книжкових видань, виданих українською, — це його об'ємна характеристика за тематично-змістовою ознакою. Натомість обсяги наповнення його накладками книжок, тобто їхньою кількістю, — це його об'ємна характеристика за ознакою поширення українськомовної інформації. Порівняльний аналіз цих двох характеристик за динамікою їхніх значень упродовж 1991–2019 років засвідчує, що як кількісно (за накладками), так і змістовно (за їхніми назвами) українськомовний інформаційний простір держави наповнювався нестабільно. Тобто у певні роки уже окреслених періодів населення країни отримувало більше оновленої різноманітної інформації з назв видань, але через меншу кількість їхніх примірників, а в інші роки — навпаки. Однозначної єдиної причини такого становища немає, бо це радше вплив їхнього комплексу — від соціально-економічного до політико-правового змісту. Водночас акцентуємо, що лише через паралельне зростання кількості назв і накладів українськомовних видань можна досягати зміцнення українськомовного простору держави. Ось чому важливо моніторити динаміку розвитку часток цих двох характеристик формування українськомовного простору книжковими виданнями як у межах окремих років (рис.), так і в межах певних об'єднаних часових періодів (табл. 1).

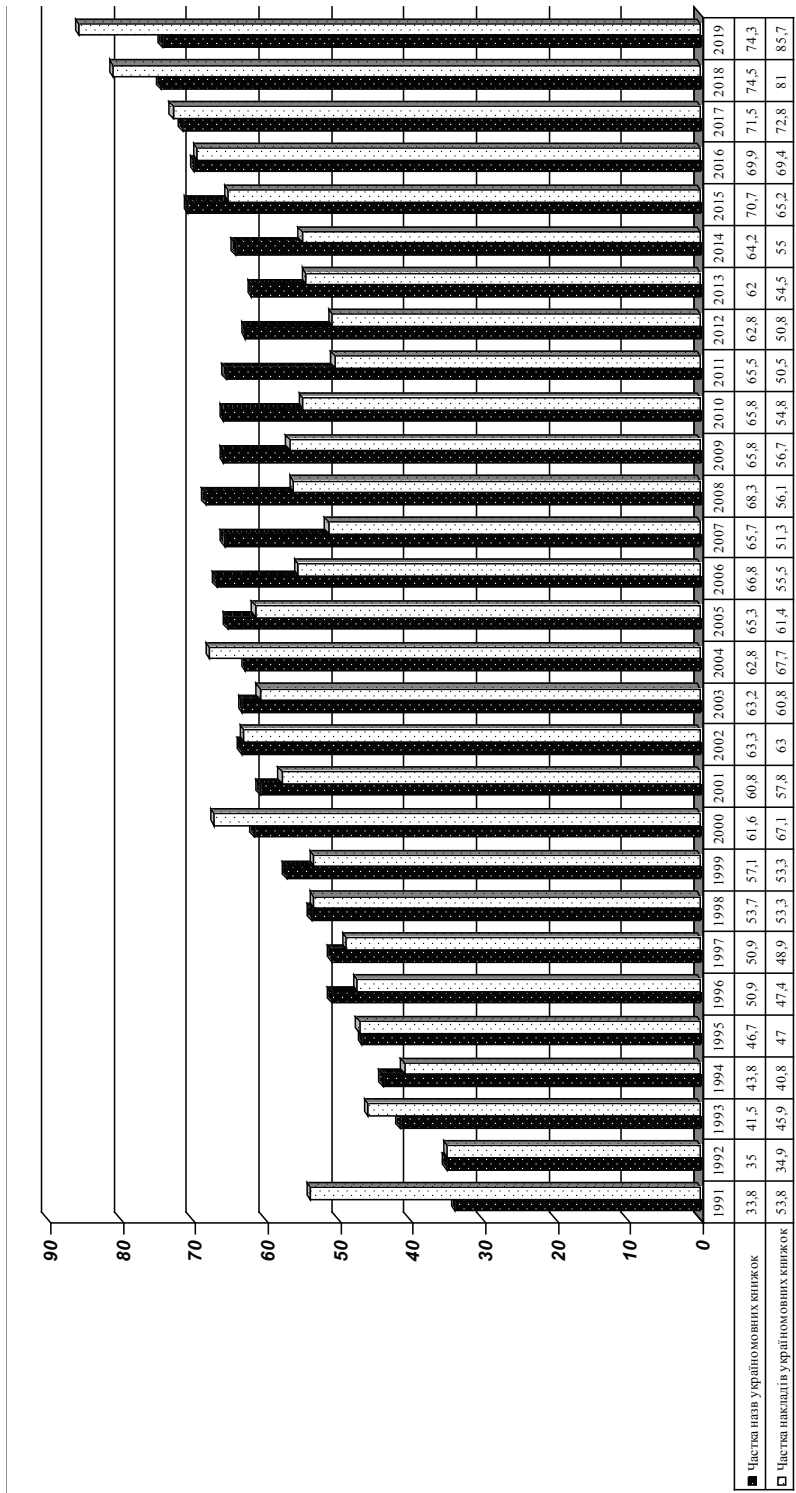

Рис. Динаміка часток назв і накладів українськомовних книжок, виданих упродовж 1991–2019 років

Зокрема, відповідно до даних табл. 1 видно, що з десятих періодів, які ми виокремили для аналізу, лише в трьох (1991–1993, 2000–2002 і 2018–2019 роки) частка випуску українськомовних видань за накладом переважає їхню частку за назвами, що свідчить про зниження інтенсивності поширення українськомовної інформації в інформаційному просторі країни. Це підтверджує також і тенденція до зниження середніх накладів однієї назви українськомовного книжкового видання майже в усі роки незалежності України (табл. 1). Тому пропонуємо оцінювати процес формування інформаційного простору назвами і накладом українськомовних книжкових видань у певному періоді (за декілька чи за конкретний рік) на основі значення індексу $I_{пр.н.}$, використовуючи для його розрахунку таку формулу:

$$I_{пр.н.} = Чн. \times Чнак,$$

де $Чн.$ та $Чнак.$ — частка назв і частка накладів українськомовних книжкових видань конкретного часового періоду відповідно.

Що більше значення $I_{пр.н.}$ наближатиметься до одиниці, то інтенсивнішим буде процес формування інформаційного простору назвами і накладом українськомовних видань. У цьому контексті також зауважимо, що в Законі [1] варто було би прописати для видавців не лише норму щодо їхнього видавання — не менше 50 % назв книжок українською мовою впродовж кожного року, а ще і певну норму щодо їхніх накладів, які, наприклад, не мали би бути меншими за середнє їхнє значення за випуском примірників у попередньому році.

Інформаційний простір України характеризують також і надто низькі значення показників випуску назв українськомовної книжки на 10 тис. жителів та кількості її примірників на одного мешканця (табл. 1). Причина цього полягає в малоефективній політиці впливу видавництва на читацькі смаки населення та в теперішніх низьких реальних доходах громадян, які не дають змоги спрямувати відповідну їхню частку в ринковий видавничий інформаційний сектор.

Результати аналізу отриманих кількісних (статистичних) та якісних (відносних) значень часткових показників формування українськомовного інформаційного простору держави книжковими виданнями (табл. 1) використовуємо для розрахунку низки індексних показників формування українськомовного інформаційного простору (табл. 2). Надалі пропонуємо визначати інтегральний показник темпів формування українськомовного інформаційного простору держави книжковими виданнями як вираження його комплексної оцінки. Для цього застосовуємо метод вагових коефіцієнтів для кожного з отриманих індексних значень показників (табл. 2). Отже, інтегральний показник формування українськомовного інформаційного простору розраховуватиметься за формулою:

$$I_{пр} = I_{зм} \times d_1 + I_{к} \times d_2 + I_{о.зм} \times d_3 + I_{о.к} \times d_4 + I_{зм.пнт} \times d_5 + I_{к.пнт} \times d_6,$$

де $d_1 \dots d_6$ — вагові коефіцієнти часткових індексів, сума яких має дорівнювати одиниці.

Таблиця 1

Аналіз статистичних показників випуску українськомовної друкованої книжкової продукції

Періоди	Кількість назв видань		Наклад видань		Середній наклад однієї назви видання		Кількість назв видань на 10 тис. жителів		Кількість примірників видань на одного жителя		Частка українськомовних видань	
	оди-ниць	темп росту, %	тис. при-мірників	темп росту, %	примі-рник	темп росту, %	оди-ниць	темп росту, %	примі-рник	темп росту, %	за назвами	за накладом
1991–1993	5 595	100	158061,8	100	28 251	100	0,36	100	1,011	100	0,367	0,449
1994–1996	8 024	143,41	77874,7	49,27	9 705	34,35	0,52	144,44	0,506	50,05	0,474	0,453
1997–1999	10 947	136,43	62567,2	80,34	5 715	58,79	0,73	140,38	0,418	82,61	0,538	0,513
2000–2002	19 094	174,42	88447,2	141,36	4 632	81,05	1,31	179,45	0,608	145,45	0,620	0,624
2003–2005	28 276	148,10	92937,0	105,08	3 287	70,96	1,99	151,91	0,655	107,73	0,638	0,635
2006–2008	38 844	137,37	91450,2	98,40	2 354	71,62	2,79	140,20	0,657	100,31	0,671	0,543
2009–2011	44 611	114,85	75741,3	82,82	1 698	72,12	3,25	116,49	0,551	83,87	0,657	0,541
2012–2014	46 797	104,90	99867,2	131,85	2 134	125,68	3,49	107,38	0,746	135,39	0,529	0,534
2015–2017	44 806	95,75	90603,7	90,72	2 022	94,75	3,51	100,57	0,709	95,04	0,707	0,694
2018–2019	47 028	104,96	108272,7	119,50	2 303	113,9	5,59	159,3	1,288	181,66	0,744	0,837

Джерело: розраховано за даними [22, 23].

Таблиця 2

Індексні значення основних показників формування українськомовного інформаційного простору друкowanними книжковими виданнями

Назва показника	Методика розрахунку	Значення*
1. Індекс змістового наповнення українськомовного інформаційного простору друкowanними книжковими виданнями за n часових періодів (років), I_{zm}	$I_{zm} = \frac{\sum_{i=1}^n I_{zm_i}}{n}$, де n — кількість часових періодів (років); I_{zm_i} — значення індексу в i -му періоді (році)	$I_{zm} = \frac{1,434 + 1,364 + 1,744 + 1,481 + 1,374 + 1,149 + 1,049 + 0,958 + 1,05}{9} = 1,289$
2. Індекс кількісного наповнення українськомовного інформаційного простору друкowanними книжковими виданнями за n часових періодів (років), I_k	$I_k = \frac{\sum_{i=1}^n I_{k_i}}{n}$, де I_{k_i} — значення індексу в i -му періоді (році)	$I_k = \frac{0,493 + 0,803 + 1,414 + 1,051 + 0,984 + 0,828 + 1,319 + 0,907 + 1,195}{9} = 0,999$
3. Індекс обсягу змістового наповнення українськомовного інформаційного простору друкowanними книжковими виданнями за n часових періодів (років), $I_{o.zm}$	$I_{o.zm} = \frac{\sum_{i=1}^n I_{o.zm_i}}{n}$, де $I_{o.zm_i}$ — значення індексу в i -му періоді (році)	$I_{o.zm} = \frac{1,292 + 1,135 + 1,152 + 1,029 + 1,052 + 0,979 + 0,957 + 1,124 + 1,072}{9} = 1,088$
4. Індекс обсягу кількісного наповнення українськомовного інформаційного простору друкowanними книжковими виданнями за n часових періодів (років), $I_{o.k}$	$I_{o.k} = \frac{\sum_{i=1}^n I_{o.k_i}}{n}$, де $I_{o.k_i}$ — значення індексу в i -му періоді (році)	$I_{o.k} = \frac{1,009 + 1,133 + 1,216 + 1,018 + 0,855 + 0,996 + 0,987 + 1,300 + 1,269}{9} = 1,087$
5. Індекс змістового наповнення українськомовного інформаційного простору друкowanними книжковими виданнями на 10 тис. жителів за n часових періодів (років), $I_{zm.lit}$	$I_{zm.lit} = \frac{\sum_{i=1}^n I_{zm.lit_i}}{n}$, де $I_{zm.lit_i}$ — значення індексу в i -му періоді (році)	$I_{zm.lit} = \frac{1,444 + 1,404 + 1,795 + 1,519 + 1,402 + 1,165 + 1,074 + 1,006 + 1,182}{9} = 1,332$
6. Індекс кількісного наповнення українськомовного інформаційного простору друкowanними книжковими виданнями на одного жителя за n часових періодів (років), $I_{k.lit}$	$I_{k.lit} = \frac{\sum_{i=1}^n I_{k.lit_i}}{n}$, де $I_{k.lit_i}$ — значення індексу в i -му періоді (році)	$I_{k.lit} = \frac{0,501 + 0,826 + 1,455 + 1,077 + 1,003 + 0,839 + 1,354 + 0,950 + 1,817}{9} = 1,091$

* Розраховано за отриманими результатами з табл. 1.

Значення вагових коефіцієнтів для розрахунку Inp за українськомовними книжковими виданнями встановлені на основі анкетного опитування керівників і провідних фахівців низки українських видавництв із книжковою спеціалізацією в онлайн-режимі. У результаті Inp , розрахований за формулою, яку ми навели вище, для всього періоду незалежності України (1991–2019 роки), становить:

$$Inp = 1,289 \times 0,48 + 0,999 \times 0,23 + 1,088 \times 0,15 + 1,087 \times 0,04 + 1,332 \times 0,07 + 1,091 \times 0,03 = 1,181.$$

За можливих отримуваних значень Inp пропонуємо надавати такі характеристики темпам формування українськомовного інформаційного простору книжковими виданнями:

1) $Inp < 1,0$ (незадовільні темпи: українськомовний інформаційний простір перебуває у стані «інформаційного книжкового голоду»);

2) $Inp = 1,0$ (задовільні темпи: мінімальне задоволення потреб інформаційного простору українськомовною книжкою);

3) $1 < Inp < 1,5$ (достатні темпи: інформаційний простір добре забезпечує українськомовна книжка);

4) $Inp > 1,5$ (високі темпи: в інформаційному просторі українськомовна книжка посідає домінуючу позицію).

Отже, відповідно до вищезазначеної шкали, можна констатувати, що назагал формування українськомовного інформаційного простору книжковими виданнями в роки незалежності України відбувалося достатніми темпами. За цією методикою можна розрахувати часткові та інтегральні індекси темпів формування інформаційного простору для будь-яких інших видів видавничої продукції, а також для окремих регіонів (областей).

У підсумку зауважимо, що книжка, видана українською, має формувати українськомовний простір не лише кількісно (назвами та накладами), а й насамперед її якісним проукраїнським національно-патріотичним, культурно-виховним, повчально-поведінковим, науковим та іншим вмістом, що й має бути пріоритетом усієї нинішньої та майбутньої вітчизняної видавничої діяльності.

Висновки. В інформаційному просторі кожної держави одне з чільних місць посідає друкована книжкова продукція, яка має величезний обсяг інформації довготривалого використання. За період незалежності України практично вдалося сформувати повноцінний інформаційний ринок українськомовної книжкової продукції за тематично-змістовим (назвами) і, навпаки, за кількісним його наповненням (накладами). Для позитивних змін у цьому процесі в Україні потрібно створювати сприятливіші умови для авторського середовища на засадах примату (домінування) в ньому українськомовних книжкових видань із погляду розвитку високого рівня національної свідомості авторів. Усі видавничі структури держави мають віддавати перевагу в роботі новим українськомовним книжкам із розумінням того, що вони є не стільки продуктом видавничого бізнесу, як насамперед засобом формування та захисту її інформаційного простору на національних засадах. Усю державну політику у вітчизняному видавничому підприємстві з випуску книжкової продукції також потрібно переформатувати з однозначним усвідомленням

її особливої ролі у формуванні українськомовного інформаційного простору, використовуючи законодавство для його економічної підтримки, уміло розв'язуючи мовні проблеми, які існують сьогодні в багатонаціональному середовищі країни. Важливо впливати на інформаційний простір держави лише в межах законодавчого поля, зберігаючи в ньому також і сектори для застосування інформації не лише з українськомовних книжкових видань на певних умовах. Необхідно мати щорічні та в межах більших часових періодів аналітико-статистичні оцінки стану процесу формування українськомовного інформаційного простору країни книжковими виданнями не тільки з певними його констатуваннями, а й з одночасним розробленням дієвих заходів щодо його зміцнення. Для цього потрібні якісні методики, створені лише з урахуванням специфіки функціонування видавничої книжкової справи в Україні, а висока достовірність результатів дослідження процесу формування українськомовного інформаційного простору держави друківаними книжковими виданнями гарантуватиме його розвиток у межах національних інтересів.

Перспективу подальших наукових розвідок щодо цієї проблематики автори вбачають у дослідженні процесу формування українськомовного інформаційного простору держави іншою видавничою продукцією (газетною, журнальною, е-виданнями тощо), а також у межах окремих областей України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 21.
2. Гребенников В. История и перспективы информационного общества. LAP Lambert Academic Publishing. 2014. 106 с.
3. Кастельс Мануель, Пекка Хіманен. Інформаційне суспільство та держава добробуту: фінська модель. Київ : «Ваклер», 2006. 232 с.
4. Литвин Н. Інформаційне суспільство як головний пріоритет перспективного розвитку держави. Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2017. № 876. С. 157–163.
5. Уэбстер Фрэнк. Теории информационного общества / пер. с. англ. проф. Е. Л. Варгановой. Москва : «Аспект пресс», 2004. 400 с.
6. Lauri Frank, Timo Hitvonen. Measuring the information Society in Europe: from definitions to description. ERSA Conference Papers (ersa 06p764), 2006.
7. Яковенко М. Інформаційний простір: філософські аспекти формування поняття. Вісник НУ «Львівська політехніка. Серія: Філософські науки. 2011. № 692. С. 22–27.
8. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386> – 2013 р.
9. Добровольська А. Глобалізація інформаційного простору : адаптація України до загальносвітових тенденцій. Інтернет-холдинг Олега Соскіна (6 лютого 2019 р.). URL: <http://www.soskin.info/tf/2005/9-10/20050918.html>.
10. Ним Е. Т. Медиапространство: основные направления исследований. Бизнес. Общество. Власть / Институт коммуникационного менеджмента ВШЭ. 2013. № 14. С. 31–41. URL: <http://www.hse.ru/mag/27364712/2013-14/83292427>.

11. Thor Olavsrud. 4 information security threats that will dominate 2017. CIO (December 29, 2016). URL: <http://cio.cjm./article/3153706/security-threats-that-will-dominate-2017.html/>.
12. Бугайски М. Язык коммуникации / пер. с польск., науч. ред. канд. филол. наук А. А. Киселева. Харьков : Гуманитарный Центр ; Артеменко Э. Т., 2010. 544 с.
13. Іваненко В. Г. Українізація інформаційного простору як фактор забезпечення інформаційного суверенітету й посилення інформаційної безпеки України. URL: <http://aphd.ua/publication-160>.
14. Нікітіна І. Українська національно-мовна картина світу: діахронічний аспект. URL: http://linguistics.gspu.edu/webfm_send/806.
15. Осадча Н. Українська мовна картина світу: інтерпретаційні моделі інтегративного потенціалу. Українознавство [Науковий часопис НДІ українознавства МОН України]. 2017. № 3 (64). С. 201–213.
16. Куць О. М., Заблоцький В. В. Мовна політика в Україні: аналіз та впровадження : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. 300 с.
17. Афонін О. Українська книга доби незалежності в системі комунікацій. Вісник книжкової палати. 2011. № 7. С. 3–5.
18. Владімірська Р. Л. Книговидання в системі соціальних комунікацій: стан висвітлення проблеми. Наукові записки [Української академії друкарства]. 2012. № 4 (41). С. 8–15.
19. Guthrie R. Publishing: Principles and Practice. London : Sage, 2011. 240 p.
20. Половинчак Ю. Сучасне інформаційно-комунікаційне середовище як простір трансформації української національної ідентичності : монографія / НАН України ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2017. 372 с.
21. Скібан О. І. Видавнича комунікація в системі соціальних комунікацій інтернет-простору України. Наукові записки [Української академії друкарства]. 2014. № 4 (49). С. 145–151.
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.org/>.
23. Вісник Книжкової палати : наук.-практ. журнал Книжкової палати України ім. Івана Федорова. 2002 [№ 12 (77)]; 2004 [№ 4 (93)]; 2006 [№ 5 (118)]; 2008 [№ 5 (142)]; 2010 [№ 5 (166)]; 2012 [№ 5 (190)]; 2013 [№ 4 (201)]; 2014 [№ 5 (226)]; 2016 [№ 4 (93)]; 2018 [№ 3 (260)]; 2019 [№ 3 (272)]; 2020 [№ 5 (286)].

REFERENCES

1. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoї movy yak derzhavnoi : Zakon Ukrainy: Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). (2019), 21 (in Ukrainian).
2. Grebennikov, V. (2014). Istorija i perspektivy informacionnogo obshhestva. LAP Lambert Academic Publishing (in Russian).
3. Kastels, Manuel, & Pekka, Khimanen. (2006). Informatsiine suspilstvo ta derzhava dobrobutu: finska model. Kyiv : «Vakler» (in Ukrainian).
4. Lytvyn, N. (2017). Informatsiine suspilstvo yak holovnyi priorytet perspektivnoho rozvytku derzhavy: Visnyk NU «Lvivska politekhnik». Serii: Yurydychni nauky, 876, 157–163 (in Ukrainian).
5. Ujebster, Frjenk. (2004). Teorii informacionnogo obshhestva / per. s. ang. prof. E. L. Vartanovoj. Moskva : «Aspekt press» (in Russian).

6. Lauri, Frank, & Timo, Hitvonen. (2006). Measuring the information Society in Europe: from definitions to description. *ERSA Conference Papers (ersa 06p764)* (in English).
7. Yakovenko, M. (2011). Informatsiinyi prostir: filosofski aspekty formuvannia poniattia: Visnyk NU «Lvivska politehnika. Serii: Filosofski nauky, 692, 22–27 (in Ukrainian).
8. Stratehiia rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386> – 2013 r (in Ukrainian).
9. Dobrovolska, A. Hlobalizatsiia informatsiinoho prostoru : adaptatsiia Ukrainy do zahalnosvityvykh tendentsii. *Internet-kholdynh Oleha Soskina (6 liutoho 2019 r.)*. Retrieved from <http://www.soskin.info/tf/2005/9-10/20050918.html> (in Ukrainian).
10. Nim, E. T. (2013). Mediaprostranstvo: osnovnye napravlenija issledovaniy: *Biznes. Obshchestvo. Vlast' / Institut kommunikacionnogo menedzhmenta VShJe*, 14, 31–41. Retrieved from <http://www.hse.ru/mag/27364712/2013-14/83292427> (in Russian).
11. Thor, Olavsrud. (December 29, 2016). 4 information security threats that will dominate 2017: CIO. Retrieved from <http://cio.cjm./article/3153706/security-threats-that-will-dominate-2017.html/> (in English).
12. Bugajski, M. (2010). *Jazyk komunikacii / per. s pol'sk., nauch. red. kand. filol. nauk A. A. Kiseleva. Har'kov : Gumanitarnyj Centr ; Artemenko Je. T.* (in Russian).
13. Ivanenko, V. H. Ukrainizatsiia informatsiinoho prostoru yak faktor zabezpechennia informatsiinoho suverenitetu y posylennia informatsiinoi bezpeky Ukrainy. Retrieved from <http://aphd.ua/publication-160> (in Ukrainian).
14. Nikitina, I. *Ukrainska natsionalno-movna kartyna svitu: diakhronichniy aspekt*. Retrieved from http://linguistics.gspu.edu/webfm_send/806 (in Ukrainian).
15. Osadcha, N. (2017). *Ukrainska movna kartyna svitu: interpretatsiini modeli intehratyvnoho potentsialu: Ukrainoznavstvo [Naukovyi chasopys NDI ukrainoznavstva MON Ukrainy]*, 3 (64), 201–213 (in Ukrainian).
16. Kuts, O. M., & Zablotskyi, V. V. (2007). *Movna polityka v Ukraini: analiz ta vprovadzhennia*. Kharkiv : KhNU im. V. N. Karazina (in Ukrainian).
17. Afonin, O. (2011). *Ukrainska knyha doby nezalezhnosti v systemi komunikatsii: Visnyk knyzhkovoï palaty*, 7, 3–5 (in Ukrainian).
18. Vladimirska, R. L. (2012). *Knyhovydannia v systemi sotsialnykh komunikatsii: stan vysvitlenia problem: Naukovi zapysky [Ukrainskoi akademii druzarstva]*, 4 (41), 8–15 (in Ukrainian).
19. Guthrie, R. (2011). *Publishing: Principles and Practice*. London : Sage (in English).
20. Polovynchak, Yu. (2017). *Suchasne informatsiino-komunikatsiine seredovyshche yak prostir transformatsii ukrainskoi natsionalnoi identychnosti : monohrafiia / NAN Ukrainy ; Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv : Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho* (in Ukrainian).
21. Skiban, O. I. (2014). *Vydavnycha komunikatsiia v systemi sotsialnykh komunikatsii internet-prostoru Ukrainy: Naukovi zapysky [Ukrainskoi akademii druzarstva]*, 4 (49), 145–151 (in Ukrainian).
22. *Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy*. Retrieved from <http://ukrstat.org/> (in Ukrainian).
23. *Visnyk Knyzhkovoï palaty : nauk.-prakt. zhurnal Knyzhkovoï palaty Ukrainy im. Ivana Fedorova*. 2002 [№ 12 (77)]; 2004 [№ 4 (93)]; 2006 [№ 5 (118)]; 2008 [№ 5 (142)]; 2010 [№ 5

(166)]; 2012 [№ 5 (190)]; 2013 [№ 4 (201)]; 2014 [№ 5 (226)]; 2016 [№ 4 (93)]; 2018 [№ 3 (260)]; 2019 [№ 3 (272)]; 2020 [№ 5 (286)] (in Ukrainian).

doi: 10.32403/1998-6912-2021-1-62-154-166

DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN-LANGUAGE MASS MEDIA SPHERE BY MEANS OF PRINTED BOOK PRODUCTS: ANALYSIS AND STATISTICAL EVALUATION

E. M. Palyga, L. P. Stetsiv, P. P. Lazanovskyi

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
L_stetsiv@ukr.net*

The process of the state Ukrainian-language mass media sphere development by means of printed book products has been considered in this article as well an analytical assessment of this process has been provided on the basis of 1991-2019 statistical data. The author's conclusions on the nature, content, means of development of the state mass media sphere have been made and it has been observed that the vast majority of scientific researches concerning this issue offer the study of theoretical background, namely, the conceptual and categorical apparatus, methods of organization, management, methods of informatization, security, development, etc., while the socio-economic assessments and analysis is less popular. The specific role of the mass media sphere in the state external and internal security, cultural and educational development of society has been emphasized. It has been noted that nowadays in Ukraine there is no full, qualitatively reliable assessment of the state mass media sphere, including its Ukrainian-language component, primarily due to the lack of a systemic complex method for its determination, but there are only some statistical data indicators which are not always interrelated. It has been offered to evaluate the state of the Ukrainian-language mass media sphere by considering the impact of the print products (books, magazines, newspapers, other types of print editions) and calculating a number of special index values. It has been established that within the study period, the state mass media sphere was developing at an increasing rate according to the indicator of the Ukrainian-language titles publication, and, on the contrary, this process was extremely disproportional concerning the print runs of the Ukrainian-language editions. As well the production of Ukrainian-language printed book per resident of the country was too low in the course of all years. It is recommended to define the integral coefficient of the Ukrainian-language mass media sphere development by printed book products. An evaluation scale for the integral indicator has been developed; in accordance with its values it is recommended to provide certain characteristics for the rate of the state Ukrainian-language mass media sphere development by means of printed editions. The most significant measures are outlined to strengthen the state Ukrainian-language mass media sphere in the current crisis

conditions of the functioning of book publishing organizational structures as well the prospects for further scientific research have been offered in this article.

Keywords: *state Ukrainian-language mass media sphere, book products, index values, analytics and statistical evaluation.*

Стаття надійшла до редакції 26.01.2021.

Received 26.01.2021.